

Protokół

109. posiedzenia I. sesji IX. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 12. listopada 1910.

Początek o godzinie 9 minut 20 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy JE. St. hr. Badeni.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko.

Obecnych posłów 136.

Ze strony Rządu: c. k. Namiestnik JE. Dr. Michał Bobrzyński, c. k. Radca Dworu Stanisław Grodzicki.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół 108 posiedzenia złożony jest w biurze sejmowym do przejrzenia.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 12. listopada 1910 r., które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie:

Wydziałowi krajowemu L. s. 7891, 7899, 7900.

Komisji szkolnej Ls. 7901.

Komisji administracyjnej L. s. 7897.

Komisji prawniczej L. s. 7895.

Komisji wodnej L. s. 7892, 7893, 7896.

Komisji reformy wyborczej L. s. 7894, 7898.

Marszałek wzywa sekretarza do odczytania złożonego oświadczenia.

Sekretarz p. Urbański czyta:

Na protest pp. dra Lewickiego i tow. wniesiony do protokołu obrad Sejmu krajowego z dnia 10. listopada wnoszą podpisani posłowie, jako obecni na tem posiedzeniu następujące

O ś w i a d c z e n i e :

Stwierdzamy niniejszem zgodnie z prawdą i z rzeczywistym stanem rzeczy, że mimo rozmyślnego i z wielką werwą prowadzonego zakłócenia porządku obrad przez 12 posłów, należących do klubu, którego p. Dr. Lewicki jest przewodniczącym, a to zapomocą krzyków, trąbienia, gwizdania, bicia w pultry oraz bicia w przyrząd zwany „tam-tam“, całe posiedzenie sejmowe z dnia 10. listopada 1910 odbyło się zgodnie z postanowieniami regulaminu sejmowego.

Z chwilą, kiedy JE. Marszałek krajowy udzielił głosu posłowi Dr. K. Liwickiemu i kiedy dr. Lewicki na żądanie swych towarzyszy, nie przystąpił natychmiast do omawiania reformy wy-

borczej, rozpoczęły się krzyki, gwizdania, trąbienia itd., które trwały ze strony posłów ruskich do klubu ukraińskiego należących do czasu, kiedy Dr. K. Lewicki rozpoczął mówić na temat reformy wyborczej, co też było przyczyną do zaprzestania gwizdania, trąbienia itd.

Tutaj stwierdzamy również zgodnie z prawdą, że Dr. Kost' Lewicki w pierwszej części rzekomego przemówienia kiedy trwała obstrukcja objawiająca się przez trąbienie, gwizdanie itd. wcale głosu nie wydawał, lecz poruszał tylko ustami i tu leży przyczyna, dla której stenografowie mechanicznego poruszania wargami bez wydawania głosu, na papier przenieść nie mogli.

Gdy następnie JE. Marszałek krajowy udzielił głosu posłowi Dr. Dolińskiemu na rozprawie ogólnej nad preliminarzem budżetu krajowego na rok 1911, rozpoczęli posłowie klubu ukraińskiego trąbienie, gwizdanie, bicie w pultry itd. usiłowali zakłócić prawidłowy tok obrad Sejmu, jednak bezskutecznie, bowiem p. Dr. Doliński mowę swą spokojnie i bez jakichkolwiek epizodów wygłosił.

W proteście, który wnoszą posłowie klubu ukraińskiego, a który jak wyżej podniesiono rozmyślnie sami obstrukcyę prowadzą, nie przytoczono ani jednej okoliczności faktycznej, regulaminem uzasadnionej, którą możnaby uważać za podstawę do uznania nielegalności posiedzenia sejmowego z dnia 10. listopada 1910 r.

Lwów, dnia 11. listopada 1910 r.

Maiss, Urbański, W. Korytowski, Thullie, Starowieyski, Rutowski, Landau, Doliński, Stadnicki, St. Mycielski, Potocki, Abrahamowicz, Merunowicz, Garapich, T. Cieński, Skrzyński, S. H. Badeni, Tyszkiewicz, Piniński, Cielecki, Czaykowski, Pilat, Niezabitowski, Konopka, Czecz, Rittel, Schätzel, Gorayski,

Brykczyński, Obertyński, Stapiński, Krzysztofowicz, Pastor, Michałowski, Bاندrowski, Z. Tarnowski, Witkowski, Myjak, Stojałowski, Jabłoński, Wrześniowski, Maryewski, Czartoryski, Sare, Bataglia, Sala, Haempel, Jędrzejowicz, Hupka, Dąbski, J. Brunicki, Kolischer, Schnell, E. Mycielski, Jahl, Komorowski, Bernadzikowski, Żardecki, J. Korytowski, Vivien, Wł. Kraiński, Stefczyk, Styła, Jedynek, Witos, Adam, Cipser, Götz, Skarbek, Bis, Długosz, Sobolewski, Jaszowski, Bednarski, Cieluch, Bojko, Krężel, Lewakowski, Baworowski, Marszałkowicz, Milewski, Horodyski, Krzeczunowicz, Wereszczynski.

Marszałek oznajmia, że oświadczenie to będzie dołączone do protokołu obrad dzisiejszego i 107 posiedzenia z dnia 10 b. m.

Marszałek wzywa do odczytania protestu przeciw wczorajszemu posiedzeniu.

Sekretarz p. Skwarko czyta:

Do

JE. Stanisława hr. Badeniego Marszałka krajowego
we Lwowie.

Podpisani posłowie Sejmu krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem wnoszą niniejszem po myśli § 76. reg. sejm.

P r o t e s t

przeciw niezgodnemu z regulaminem postępowaniu, które zaszło dnia 11. listopada 1910 na 108 posiedzeniu I. sesyi, IX. peryodu Sejmu galicyjskiego.

W szczególności:

Całe powyższe posiedzenie począwszy od pierwszego punktu porządku dziennego odbywało się podczas tak ogłuszającej wrzawy od krzyków, świstów, trąb, bicia w tam-tam i czyneli,

że nikt z posłów, a nawet ci posłowie, którzy stali najbliżej trybuny, na której przemawiał przez cały czas posiedzenia p. Witos, nie byli w stanie usłyszeć choćby jednego słowa.

Poseł Witos dyktował całą swą mowę stenografom — stojącym obok niego na trybunie — do ucha — odczytując ją z kartek, co również sprzeciwia się regulaminowi.

Posłom odjęto przeto możność śledzić bieg dyskusji, a więc ograniczono ich w najważniejszym prawie poselskim, a całe posiedzenie straciło zupełnie charakter obrad, a przedstawiało się jak smutna paryodya niegodna ustawodawczego ciała.

Wbrew wyraźnym postanowieniom §§ 39 i następnych sejm. reg. nie może ulegać wątpliwości, że rzekome obrady na 108 posiedzeniu z dnia 11. listopada 1910 są nieważne, co niniejszem stwierdzamy tym protestem z równoczesnym wnioskiem na odczytanie go na najbliższym posiedzeniu Sejmu i dołączenie go do protokołu obrad.

Dr. K. Lewicki.

Petruszewicz, Kurowiec, Kiweluk, Sodomora, Winniczuk, Skwarko, Makuch, Sandulak, Dumka, A. Staruch, T. Staruch.

Marszałek oznajmia, że protest ten będzie dołączony do protokołu obrad dzisiejszego posiedzenia i z dnia 11. b. m.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest:

Dalszy ciąg rozprawy ogólnej nad sprawozdaniem komisji budżetowej o budżecie krajowym na r. 1911.

Marszałek udziela głosu p. Goetzowi.

P. Goetz wchodzi na mównicę i w tej chwili powstają na ławach posłów

klubu rusko-ukraińskiego gwizdania, trąbienie, dzwonienie i bicie pultami, które trwają dalej.

Przemawia z mównicy p. Goetz i wnosi następujące rezolucje:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by przeprowadził porozumienie z c. k. Namiestnictwem co do zmiany wszystkich instrukcyj, dotyczących poboru opłat gminnych od piwa i wódki, z uwzględnieniem zmian w odnośnych stosunkach wskutek zgaśnięcia prawa propinacji oraz z uwzględnieniem upoważnionych interesów przemysłu i handlu a więc także po wysłuchaniu zawodowych reprezentacji tych interesów w szczególności Izb handlowych i przemysłowych.

W szczególności zmiany potrzebne są w następujących kierunkach:

1) by każdy mógł w obręb gminy wprowadzać trunki bez zgłaszania na pewien czas przedtem;

2) by wprowadzanie i przewóz trunków zostały uwolnione od nieuzasadnionych trudności;

3) by biuro poboru opłat znajdowało się w środku gminy i w miejscu przystępnem a należycie obwieszczonem;

4) by rewizja wprowadzonych trunków odbywała się bez narażania wprowadzającego je na straty;

5) by uiszczone opłaty były przy wywożeniu trunków z obrębu gminy, zwracane w całości i bez względu na ilościową i jakościową zawartość;

6) by zakłady przemysłowe, wyrabiające spirytus, odnośnie do uiszczania opłat gminnych otrzymały analogiczne stanowisko, jakie im, jako t. zw. wolnym składom, przysłuża odnośnie do uiszczenia podatku państwowego, a to pod analogicznymi warunkami.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by z wykonania tego polecenia zdał Sejmowi sprawę na najbliższej sesyi, względnie o ileby do zmiany danych stosunków w powyższym dachu potrzebną była ustawa, by przedstawił projekt takiej ustawy.

Marszałek udziela głosu p. Landanowi.

Przemawia z mównicy p. Landan.

Marszałek udziela głosu p. Zamoy-skiemu.

Przemawia z mównicy p. Zamoy-ski i kończy przemówienie.

W Izbie następuje po ukończeniu mowy p. Zamoyskiego spokój.

Marszałek stwierdza, że rozprawa budżetowa trwała przeszło pięć godzin, i oznajmia, że przystępuje do zamknięcia posiedzenia.

Marszałek udziela głosu p. Skwarce.

Przemawia p. Skwarko zakłada protest przeciw ważności obrad dzisiejsze-

go posiedzenia i zapowiada wniesienie pisemnego protestu na najbliższym posiedzeniu.

Marszałek udziela głosu p. Dudykiewiczowi.

Przemawia p. Dudykiewicz w sprawie uniemożliwienia klubowi, do którego p. Dudykiewicz należy wzięcia udziału w ostatnim posiedzeniu przedstawicieli klubów, wskutek pomyłki, oraz w sprawie zastępstwa klubu, do którego należy w komisji dla reformy wyborczej.

Marszałek odpowiada p. Dudykiewiczowi, oraz oznajmia, że p. Krzczunowicz złożył mandat do komisji dla reformy wyborczej.

Marszałek zamyka posiedzenie, nazywając następne na dzień 14. listopada 1910 roku godz. 9. przed południem i ustanawia porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 2 m. 32 po południu.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze:

Mieczysław Urbański w. r.

Jan Wasung w. r.

Do niniejszego protokołu dołącza się w myśl przepisów § 76 regulaminu sejmowego następujący protest p. Lewickiego i tow. i oświadczenie na ten protest. (Zobacz protokół obrad 110 posiedzenia z 14. listopada 1910 i 111 posiedzenia z dnia 15 listopada 1910).

Lwów, dnia 12. listopada 1910.

Do

J.E. Stanisława hr. Badeniego, Marszałka krajowego we Lwowie.

Podpisani Posłowie Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Ks. Krakowskiem wnoszą niniejszem po myśli § 76 sejm. regul. następujący

P r o t e s t:

przeciw niezgodnemu z regulaminem postępowaniu, które miało miejsce dnia 12. listopada 1910 r. na 109 posiedzeniu I. Sesyji IX. peryodu Sejmu galicyjskiego.

W szczególności:

W sprawozdaniu stenograficznym tego posiedzenia Sejmu galicyjskiego stwierdzono, że w czasie trwania całego posiedzenia, na którym miała się przeprowadzić ogólna dyskusja budżetowa — trwały hałas, krzyki — bicie pulpami, — granie, świstanie i t. d.

A więc podpisani konstatują zgodnie z prawdą — że w czasie rzekomych narad na tem posiedzeniu — i przez cały czas rzekomych mów w sprawie budżetu pp. posłów Götza-Okoćmiskiego, Landaua i Zamoyskiego, pannał z powodu obstrukcyi posłów ruskich — taki gwar w sali posiedzeń, — że było fizyczną niemożliwością, słyszeć rzekome mowy — nazwanych posłów.

To też wymienieni posłowie przemawiali nie ze swoich miejsc lecz z trybuny sprawozdawców, a stenografowie spisywali mowy, dyktowane im do ucha przez tychże posłów.

Tego sposobu prowadzenia obrad, ani mów dyktowanych do usz stenografom, nie można nazwać dyskusją budżetową, jak to podaje protokół posiedzeń, bo nietylko stenografowie ale i posłowie mają prawo a nawet obowiązek wiedzieć o czem i jak toczy się dyskusja — a możność tego była im odebrana, bo nawet stojąc bardzo blisko trybuny — nie można było nic z rzekomych mów słyszeć.

A nawet i na trybunę dostać się, ażeby, przykładając ucho prawie do ust rzekomego mowcy — jak to czynili stenografowie — by usłyszeć mowę, było podpisanym niemożliwe, bo polscy posłowie trzymali trybunę w obłężeniu.

Przeciw takiemu prowadzeniu debaty budżetowej protestował poseł Skwarko.

Ponieważ według postanowień § 39 i następujących regulaminu sejm. — rozprawy sejmowe muszą być ustne, wszystkim posłom zrozumiałe i dostępne, dlatego nie ulega najmniejszej wątpliwości, że rzekomo przeprowadzona generalna rozprawa budżetowa na tem posiedzeniu Sejmu galicyjskiego, jest nieważną, wskutek czego wnosimy ten protest, i prosimy o odczytanie go na najbliższem posiedzeniu i o dołączenie go do protokołu narad.

Dr. Kost' Lewicki.

Jan Kiweluk, Dr. Iwan Kurowiec, Dr. Iwan Makuch, Petruszewicz, Z. Skwarko, M. Sodomora, Paweł Dumka, T. Staruch, A. Staruch, Iwan Sandulak, Winniczuk.

Na protest PP. Dra Lewickiego i tow. wniesiony do protokołu obrad Sejmu krajowego z dnia 14. listopada 1910 przeciwko przebiegowi posiedzenia sejmowego z dnia 12. b. m. wnoszą podpisanymi posłowie, jako obecni na tem posiedzeniu następujące

O ś w i a d c z e n i e:

Podpisani na proteście pp. posłowie Lewicki, Kiweluk, Kurowiec, Makuch, Petruszewicz, Skwarko, Sodomora, Dumka, Tymoteusz i Antoni Staruchowie, Sandulak i Winniczuk starają się rozmysłnie i z największą usilnością zakłócić porządek i powagę obrad sejmowych krzykami, gwizdaniem, trąbieniem i biciem o blachy lub w pulpity. Jest to postępowanie niewątpliwie przeciwne duchowi i literze nietylko regulaminu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem lecz wogóle każdego ciała parlamentarnego i każdego przyzwoitego zgromadzenia. Wymienieni po-

wyżej posłowie podpisani na proteście w liczbie 12. starali się przeszkadzać w opisanym tu sposobie według sił i możliwości prawidłowemu tokowi rozpraw sejmowych przez cały czas trwania posiedzenia z 12. b. m., które trwało przeszło pięć godzin. Jeżeli więc w proteście swoim potępiają „niezgodne z regulaminem postępowanie“ to ten protest ich może odnosić się wyłącznie tylko do nich własnego postępowania na temże posiedzeniu.

Podpisani stwierdzają bowiem zgodnie z prawdą, iż niezależnie od wrzawy i hałasu wyprawianego przez podpisanych na proteście posłów, całe posiedzenie sejmowe z dnia 12. listopada 1910 r. odbyło się zgodnie z postanowieniami regulaminu sejmowego, a w szczególności zgodnie z przepisami §§ 39, 40, 42 i 43, regulaminu, przy komplecie 136 posłów obecnych.

A ponieważ w proteście posłów Lewickiego i tow. nie przytoczono zresztą żadnego faktu, któryby mógł posłużyć do uzasadnienia zarzutu nie przestrzegania przepisów regulaminu ze strony całego Sejmu lub też ze strony przewodniczącego obradom JE. Marszałka krajowego — więc tym sposobem protest ich stwierdza, że nie mieli nic

do przytoczenia. Przeciwnym regulaminowi było tylko ich własne zachowanie się, które jednak legalności całego posiedzenia sejmowego z 12. b. m. przeszkodzić nie zdołało.

Lwów, dnia 14. listopada 1910.

Laskowski, Urbański, Gorayski, Lewakowski, Hupka, Sobolewski, Leo, Maiss, Piniński, Abrahamowicz, Merunowicz, Bandrowski, Maryewski, Thuillie, E. Mycielski, Stadnicki, A. Brunicki, Niezabitowski, St. H. Badeni, Brykczyński, T. Cieński, Czartoryski, Bernadzikowski, Pastor, Zamoyski, Wrześniowski, Wł. Kraiński, Garapich, Onyszkiewicz, Styła, Vivien, Skarbek, Cielecki, Czaykowski, Starowieyski, J. Korytowski, A. Theodorowicz, Schätzel, Horodyski, Skrzyński, Milewski, Stefczyk, Gołuchowski, L. Cieński, Starzyński, Wodzicki, Kędzior, Tarnowski, Wasung, Tyszkiewicz, Witkowski, Komorowski, W. Kraiński, Doliński, Halban, Jampolski, Baworowski, St. Mycielski, Michałowski, Oberłyński, Sala, Krzysztofowicz, J. Brunicki, Tertil, Rutowski, Jabłoński, Bednarski, Moysa, Federowicz, Schnell, Pilat, Kleski, Jahl, Rittel, Adam, A. Lubomirski, Krężel, Krzczunowicz, Götz, Cipser, Dembowski, Potocki, Dąbski.